

Kabir kapısını kapamadığınız için siz kat'î olarak bu yolun yolcususunuz.

Otuz İkinci Söz / Üçüncü Mevkîf:

Hem bu vaziyette iken insaniyet itibarıyla nev-i insanî ile ve dünya ile alâkadar olduğu halde, dünyayı ve insanı Hakîm, Alîm, Kadîr, Rahîm, Kerîm bir zatın tasarrufunda tasavvur etmediği ve onları tesadüf ve tabiata havale ettiği için dünyanın ehvali ve insanın ahvali onu daima iz'âç eder. Kendi elemiyle beraber insanların elemi de çeker. Dünyanın zelzelesi, taunu, tufanı, kaht u galâsı, fena ve zevali, ona gayet müz'îç ve karanlıklı birer musibet suretinde onu tazip eder.

Hem şu haldeki insan, merhamet ve şefkate lâıyk değildir. Çünkü kendi kendine bu dehşetli vaziyeti veriyor. Sekizinci Söz'de kuyuya girmiş iki kardeşin muvazene-i halinde denildiği gibi nasıl bir adam; güzel bir bahçede, güzel bir ziyafette, güzel ahbaplar içinde, nezahetli, tatlı, namuslu, hoş, meşru bir lezzet ve eğlenceye kanaat etmeyip gayr-ı meşru ve mülevves bir lezzet için çirkin ve necis bir şarabı içse, sarhoş olup kendini kış ortasında, pis bir yerde ve hattâ canavarlar içinde tahayyül etse, titreyip bağırp çağırrsa nasıl merhamete lâıyk değil. Çünkü ehl-i namus ve mübarek arkadaşlarını canavar tasavvur eder, onlara karşı hakaret eder. Hem ziyafetteki leziz taamları ve temiz kapları mülevves, pis taşlar tasavvur eder, kırmaya başlar. Hem mecliste muhterem kitapları ve manidar mektupları manasız ve âdi nakışlar tasavvur eder, yırtarak ayak altına atar ve hâkeza... Böyle bir şahıs, nasıl merhamete müstahak değil belki tokada müstahaktır.

Öyle de sû-i ihtiyarından neş'et eden küfür sarhoşluğuyla ve dalalet divaneliğiyle Sâni'-i Hakîm'in şu misafirhane-i dünyasını, tesadüf ve tabiat oyuncağı olduğunu tevehhüm edip ve cilve-i esma-i İlahiyeyi tazelandiren masnuatın, zamanın geçmesiyle vazifelerinin bittiğinden âlem-i gayba geçmelerini, adem ile idam tasavvur ederek ve tesbihat sadâlarını, zeval ve firak-ı ebedî vaveylâsı olduklarını tahayyül ettiğinden ve mektubat-ı Samedaniye olan şu mevcudat sayfelerini manasız, karmakarışık tasavvur ettiğinden ve âlem-i rahmete yol açan kabir kapısını zulümat-ı adem ağzı tasavvur ettiğinden ve eceli, hakiki ahbaplara visal daveti olduğu halde, bütün ahbaplardan firak nöbeti tasavvur ettiğinden hem kendini dehşetli bir azab-ı elîmde bırakıyor hem mevcudatı hem Cenab-ı Hakk'ın esmasını hem mektubatını inkâr ve tezyif ve tahkir ettiğinden, merhamete ve şefkate lâıyk olmadığı gibi şiddetli bir azaba da müstahaktır. Hiçbir cihette merhamete lâıyk değildir.

İşte ey bedbaht ehl-i dalalet ve sefahet! Şu dehşetli sukuta karşı ve ezici meyusiyete mukabil; hangi tekemmülünüz, hangi fününunuz, hangi kemaliniz, hangi medeniyetiniz, hangi terakkiyatınız karşı gelebilir? Ruh-u beşerin eşedd-i ihtiyaç ile muhtaç olduğu hakiki teselliye nerede bulabilirsiniz?

Hem güvendiğiniz ve bel bağladığınız ve âsâr-ı İlahiyeyi ve ihsanat-ı Rabbaniyeyi onlara isnad ettiğiniz hangi tabiatınız, hangi esbabınız, hangi Őerikiniz, hangi keŐfiyatınız, hangi milletiniz, hangi bâtil mabudunuz, sizi sizce idam-ı ebedî olan mevtin zulûmatından kurtarıp kabir hududundan, berzah hududundan, mahŐer hududundan, sırat köprüsünden hâkimane geçirebilir, saadet-i ebediyeye mazhar edebilir?

Halbuki kabir kapısını kapamadığınız için siz kat'î olarak bu yolun yolcususunuz. Böyle bir yolcu, öyle birisine dayanır ki bütün bu daire-i azîme ve bu geniş hudutlar, onun taht-ı emrinde ve tasarrufundadır.